

Предмет		ПРЕВЕНТИВНА СТОМАТОЛОГИЈА
Студијски програм:	Интегрисане академске студије стоматологије	
Врста и ниво студија:	Академске – дипломске студије	
Наставник:	Гајић М. Михајло	
Статус предмета:	Обавезан	
Број ЕСПБ:	4	
Шифра	022	
Услов:	Уписан VI (шести) триместар	
Циљ предмета: Студент треба да овлада применом превентивних и профилактичких мера у превенцији оралних оболења.		
Исход предмета: Студент је оспособљен да препознаје факторе ризика за настанак оболења усне шупљине и да примењује превентивне и профилактичке мере.		
Садржај		
Теоријска настава 30 часова		
<ul style="list-style-type: none"> • Превентивна стоматологија. Увод. Дефиниције. Значај и задаци. Предмет. Примарна, секундарна и терцијарна превенција. Најзначајнија оболења и стања усне шупљине. Социјални, здравствени и економски аспекти болести уста и зуба (каријеса, пародонтопатија, ортодонтских неправилности, малигнути оболења орофацијалне регије, повреда и осталих оболења и стања у усној дупљи). • Епидемиологија болести уста и зуба. Увод. Епидемиолошка терминологија у стоматологији. Епидемиолошка истраживања у стоматологији. Критеријуми за дијагностику оралних болести. Индекси. Статистичка обрада и презентација. Медицинска документација у стоматологији. Међународна класификација болести за стоматологију. Основни показатељи стања оралног здравља у свету и код нас. Трендови оралног здравља. Утврђивање потреба за оралним здрављем. Социјално стоматолошки индикатори оралног здравља. • Научне основе за превенцију болести уста и зуба. Биолошки механизми заштите у усној шупљини. Карактеристике усне дупље. Карактеристике здравих ткива (слузнице, гингиве, пародонцијума, глеђи, цемента и пулподентинског комплекса). Пљувачка. Орална флора. Исхрана и орално здравље. Увод. Ендогени (пренатални и постнатални) утицај исхране. Егзогени утицај исхране. Физичке и хемијске карактеристике хране. Савремено схватање улоге исхране у етиологији појединих оболења уста и зуба. Исхрана и орална флора (плаке). Особине природних и рафинираних угљених хидрата. Ретенција и клиренс шећера из уста. Замена за шећер. <p style="text-align: right;"><i>4 часа</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Флуориди и орално здравље. Увод. Историјат. Физиологија флуорида. Токсикологија флуорида. Механизам деловања флуорида. • Етиологија каријеса. Историјат. Предиспонирајући фактори. Теорије о настанку каријеса (хемијско-бактеријске, протеолитичке, ензимске, физичкохемијске и остале). • Савремено схватање етиологије каријеса. Епидемиолошки модел. Улога домаћина (зуб, зубна ткива и посебно глеђ). Састав, физичке и хемијске особине и улога пљувачке у етиологији каријеса. Микроорганизми и каријес. Врсте микроорганизама у устима, кариогени микроорганизми. Плаке и каријес. Експериментални каријес. Улога исхране у етиологији каријеса. Кариогеност хране и појединих намирница. • Пародонтална оболења у деце. Значај. Епидемиологија. Етиологија (микроорганизми, плаке, остали фактори). Превенција. Значај примарне превенције пародонтопатија у деце. • Остала оболења уста и зуба. Ортодонтске неправилности у деце. Значај. Епидемиологија. Етиологија. Превенција. Интерцептивна ортодонција (у доба одојчета, млечне и мешовите дентиције). Повреде уста и зуба. Врсте. Значај. Епидемиологија. Превенција. Малигна оболења орофацијалног подручја. Медицински и социјални значај. Епидемиологија. Етиологија. Примарна превенција. Рано откривање и терапија. <p style="text-align: right;"><i>5 часова</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Стратегија за очување оралног здравља. Промоција оралног здравља (принципи, циљеви, приоритети, потребе, ресурси, евалуација). Здравствено васпитање (научна основа, циљеви, принципи, приоритети, ресурси, евалуација). Мотивација група или појединаца да очувају • орално здравље (циљеви, приоритети, ресурси). • Методе и средства за обезбеђење оралног здравља. Орална хигијена. Средства за механичко уклањање плака (четкице, конач, стимулатори десни, чистачи језика). Помоћна средства за одржавање оралне хигијене (пасте, раствори). Методе четкања зуба. Чишћење зуба концем. 		

- Методе и средства за обезбеђење оралног здравља. Примена флуорида. Флуорисање воде за пиће. Друге методе ендogene примене флуорида (флуорисање соли, млека, таблете, капи, витамини са флуоридима). Локална терапија флуоридима (пасте за зубе, раствори, желеи, лакови). Превентивно терапијске мере у стоматологији. Заливање фисура. Остале превентивне и превентивно терапијске мере.
- Методе и средства за обезбеђење оралног здравља. Тестови за одређивање активности оралних болести (дијагностика ризика за каријес, пародонтопатију, орални карцином и сл).

4 часа

- Предшколска и школска стоматолошка заштита. Превенција, профилакса и рана дијагностика обољења уста и зуба у одојчета, малог и предшколског детета. Школска стоматолошка нега. Мере, кадрови, организација и извођење.
- Програм превентивне стоматолошке заштите. Увод. Врсте здравствених програма. Циљеви. Циљне групе. Корисници. Ресурси. Стручнометодолошка упутства и протоколи. Организација и руковођење. Финансирање. Евалуација.
- Значај примене превентивних мера у одраслих са аспекта оралног здравља. (Пародонтологија са оралном медицином).

3 часа

- Етиологија каријеса цемента (корена), клинастих ерозија и милолиза глеђи. Етиопатогенеза, клинички изглед, превенција, рана дијагностика и терапија. (Болести зуба са ендодонцијом).
- Секундарни каријес. Етиопатогенеза, клинички изглед, превенција, рана дијагностика и терапија. (Болести зуба са ендодонцијом).
- Превенција нарушавања интегритета и функције пулпе и пародонталних ткива и превенција неповољних утицаја на опште здравље пацијента у току реконструктивних и ендодонтских захвата. (Болести зуба).
- Примарна превенција пародонтопатија у одраслих. Здравствено васпитање, мотивација, избор и примена средстава. (Пародонтологија са оралном медицином).
- Секундарна и терцијарна превенција пародонтопатија. Акцесорни етиолошки фактори у настанку гингивита и пародонтопатија. Дијагностика и уклањање. (Пародонтологија са оралном медицином).
- Превенција обољења меких оралних ткива. Превенција формирања фокуса и "фокалне инфекције" (Пародонтологија са оралном медицином).
- Превенција обољења пародонталних и меких ткива код пацијената са високим медицинским ризицима. Могућности и значај превенције пародонтопатије и обољења меких ткива у ових болесника. Превенција компликација. Припрема за пародонтолошке и орално-медицинске интервенције. (Пародонтологија са оралном медицином).

6 часова

- Превентивна улога мобилних стоматолошких протетских надокнада. Превентивни аспекти у планирању и изради парцијалних (припрема носећих ткива, планирање елемента парцијалне протезе, успостављање и одржавање добре хигијене уста и зуба и стоматолошких надокнада, значај периодичних контрола) и тоталних протеза (препротетска припрема уста безубих пацијената, оптимална екстензија протезне базе, квалитет оклизије, превенција дисфункција ТМЗ, одржавање терапијских ефеката постигнутих тоталним протезама, превентивни аспекти збрињавања безубих пацијената неконвенционалним тоталним протезама). (Стоматолошка протетика).
- Превентивни аспекти у планирању и изради фиксних стоматолошких надокнада. Препротетска припрема, планирање фиксне надокнаде, дизајн и избор материјала, заштита зуба у поступку брушења и након завршене препарације, оклузално уравнотежење и гнато-лошки принципи у изради фиксних надокнада, квалитет везе брушеног зуба и фиксне надокнаде, одржавање фиксних надокнада (хигијена, контроле). Дезинфекција отисака (значај, принципи, методе и материјали). (Стоматолошка протетика).
- Превенција стварања секундарних аномалија при оралнохируршком раду. Превентивни поступци у току оралнохируршких интервенција. Корекције постојећих аномалија у току интервенције. (Орална хирургија).
- Превенција компликација системских обољења. Системска обољења која представљају ризик за извођење стоматолошких интервенција (кардиоваскуларна, ендокрина, вирусна, инфективна обољења, обољења са хеморагичним синдромом, предиспозиције за алергију, пацијенти подвргнути радиотерапији и хемиотерапији). Превенција ризика. (Орална хирургија).

5 часова

- Значај малоклузија за опште и орално здравље. Превенција у ортопедији вилица. Дефиниције. Обезбеђивање услова за правилан пренатални развој краниофацијалне регије (исхрана, општа и локална обољења, лекови, радијације, психичке и физичке трауме, алкохол, дуван, дрога и др.). Припрема пацијента за правилно спровођење ортодонтске терапије. Први ортодонтски преглед. (Ортопедија вилица).

- Значај оклузалне равнотеже у етиологији, превенцији и терапији малоклузија и дисфункција темпоромандибуларног зглоба. Значај здравих зуба и пародонталних ткива. Улога дисфункција орофацијалне мускулатуре и мукозе у етиологији и превенцији малоклузија. Значај нормалне оклузије. Контрола простора у млечном зубном луку. Праћење смене млечних зуба. Превремени губитак зуба. Улога другог млечног молара. Утицај малоклузија на појаву темпоромандибуларних дисфункција. (Ортопедија вилица).
- Програм превенције и ране дијагностике малигнух промена у устима. (Максилофацијална хирургија).
- Етиологија, превенција, рана дијагностика и терапија дисфункција темпоромандибуларног зглоба. (Максилофацијална хирургија).

3 часа

Вежбе 75 часова

- Упознавање са предметом и програмом вежби. Специфичности рада у превентивној стоматологији. Кадрови. Карактеристике рада у групи или појединачно (индивидуални рад). Радно место за рад са децом. Чекаоница за децу. Став лекара и сестре.
  - Практични рад: Упознавање са радним местом. Дијагностика понашања и рад са различитим психолошким групама деце. Припрема родитеља и детета за прву посету стоматологу. Избор здравственоспитних метода и материјала за дете и родитеља.
  - Дијагностика понашања у односу на укупно и орално здравље. Анамнеза (медицинска, стоматолошка) са посебним освртом на знање, навике, понашање и мере које се предузимају за обезбеђење сопственог општег и оралног здравља, као и здравља уста и зуба код детета.
  - Практични рад: Узимање анамнезе, оцена здравствених навика и понашања. Тест за дијагностику ризика за каријес и ортодонтске неправилности у току трудноће и код одојчета.
- 10 часова
- Дијагностика навика (понашања) у исхрани. Позитивне навике и понашање у исхрани у односу на оралне болести. Методологија испитивања утицаја исхране.
  - Практични рад: Узимање анамнезе о исхрани, анкетни упитници, евалуација података и дијагноза понашања, указивање на грешке у исхрани, мотивација за корекцију грешака у исхрани.
  - Процена стања општег и оралног здравља. Здраво дете. Здрава уста и зуби. Карактеристике здравих меких ткива усне дупље и чврстих зубних ткива.
  - Практични рад: Екстра и интраорални преглед. Преглед и оцена стања здравља слузница, десни и пародонталних ткива (боја, изглед и сл.). Преглед зуба (дентиција, број, облик, распоред у зубном низу, величина, боја, хипоплазије) и регистровање присуства каријесних, екстра-хиралих или плумбираних зуба.
- 10 часова
- Зубне плаке. Значај. Локализација. Откривање (бојење). Плак индекс. Индекс дневног стварања плака. Уклањање плака.
  - Практични рад: Детекција плака. Израчунавање ПИ. Машинско уклањање плака.
  - Орална хигијена. Значај. Средства за одржавање оралне хигијене. Технике прања зуба.
  - Практични рад: Упознавање са средствима за механичко уклањање плака (четкице за зубе, конач, стимулатори за десни) и техникама прања зуба. Обука пацијената да правилно перу зубе (на моделу и на пацијенту).
- 10 часова
- Епидемиолошка испитивања каријеса. Методологија. Критеријуми. Стандарди. КЕП. Истраживачки картони. Индекси. Терминологија.
  - Практични рад: Уједначавање критеријума за оцену каријеса. Преглед зуба и регистровање у истраживачки картон. Израчунавање индекса.
  - Епидемиолошка испитивања пародонтопатија. Методологија. Критеријуми. Индекси за оцену стања пародонцијума у деце (ОХИ, Сцхоур, Масслер и др.). Уједначавање дијагностичких критеријума за ЦПИТН.
  - Практични рад: Преглед, убележавање у истраживачки картон, израчунавање и тумачење ОХИ индекса. Преглед, убележавање у истраживачки картон, израчунавање и тумачење ЦПИТН индекса.
- 10 часова
- Пљувачка и орално здравље. Улога и значај пљувачке за орално здравље. Дијагностика ризика за орална обољења. Микроорганизми усне шупљине. Практични рад: Прикупљање пљувачке. Оцена количине и квалитета. Киселост и пуферски капацитет пљувачке. Одређивање нивоа лакто-бацила И С. мутанса у пљувачци.

- Профилактика каријеса. Значај. Превентивно терапијске мере. Флуор профилактика (значај, ендogene и екзогене методе примене). Заливање фисура. Практични рад: Примена таблета флуорида (дозе, прописивање, организована флуор профилактика таблетама). Локална примена флуорида (испирања уста растворима флуорида, локална примена концентрованих препарата флуорида). Заливање фисура. *10 часова*
- Дијагностика ризика за појаву ортодонтских неправилности. Етиологија ортодонтских неправилности. Превенција. Интерцептивна ортодонција. Терапија ортодонтских неправилности.
- Практични рад: Узимање анамнестичких података (трудноћа и порођај, навике у исхрани, лоше навике). Преглед уста и зуба на ортодонтске неправилности (прерано вађење млечних зуба, примарне тескобе, принудни поремећаји загрижаја, ток смене зуба и сл). Чувари места. Селективно брушење млечних зуба.
- Дијагностика ризика и превенција других болести уста и зуба. Значај превенције и ране дијагностике оралног карцинома. Превенција других обољења меких ткива уста. Значај превенција повреда уста и зуба. Практични рад: Испитивање и спречавање лоших навика у деце (пушење, алкохол), уклањање механичких иритација (каријес, лоше пломбе и протетски радови, ортодонтске неправилности). Израда штитника за зубе. *10 часова*
- Здравствено васпитни рад. Методе и средства. Упознавање са различитим методама и средствима за здравствено васпитни рад у стоматологији. Увежбавање извођења појединих метода. Избор и припрема тема за практичну примену и извођење.
- Здравствено васпитни рад. Практични рад: Обрада припремљене здравствено васпитне теме (методе).
- Превенција обољења уста и зуба у деце са високим медицинским ризиком. Значај. Специфичности. Могућности.
- Практични рад: Избор метода и средстава у зависности од врсте ризика. Рад са децом ометеном у психофизичком развоју. *15 часова*

Литература

Обавезна литература:

- Вуловић М., Белоица Д., Гајић М., Стевановић Р., Ивановић М., Царевећ М., Вулићевић З., Марковић Д., Превентивна стоматологија, Елит-Медика, Београд, 2005.

Препоручена литература:

- Гајић М., Флуориди у превентивној стоматологији, 2. Издање, Наука, Београд, 2002.
- Јанковић Љ., Стаменковић Д., и сарадници, Превентивна стоматологија у одраслих, Драганић, Београд, 1998.
- Murray J. J., Nunn J. H., Steele J. G., Prevention of Oral Disease, 4-th ed, Oxford University Press, New York, 2004.
- Harris N., Christen A., Primary Preventive Dentistry, 3-rd ed, Appleton & Lange, Connecticut, 1991.
- Kidd E., Joyston-Beachal S. Essentials of Dental Caries, 2-ed, ed, Oxford University Press, New York, 1997.

Број часова активне наставе (недељно)

Предавања: 30	Вежбе: 75	Други облици наставе: 0	Студијски истраживачки рад: 0	Остали часови: 0
-------------------------	---------------------	-----------------------------------	---	----------------------------

Методе извођења наставе

- Видео филмови
- Савладавање профилактичких мера у вежбаоници
- Рад у предшколским и школским установама (здравствено-васпитни рад)

Оцена знања (максимални број поена 100)

Предиспитне обавезе 30		Завршни испит 70	
Активност у току предавања	5	Писмени испит	/
Практична настава	5	Усмени испит	70
Колоквијум(и)	/	Тест	/
Семинар(и)	20	Практични рад	/